

JAARVERSLAG 2022

VERENIGING VRIENDEN VAN HET JENEVERMUSEUM

Op weg terug naar het oude 'normaal'?

De omslag kwam aan het einde van het eerste kwartaal van 2022. De samenleving was in januari nog bijna geheel op slot. Maar na enkele stapsgewijze versoepelingen, waaronder de hernieuwde openstelling van musea, kon tegen het einde van maart worden geconstateerd dat bijna alle beperkende maatregelen waren opgeheven.

Voor onze Vriendenvereniging betekende dit dat de pijlen – naast de continuering van een vrij intensieve communicatie met de leden – vanaf dat moment ook weer op het organiseren van activiteiten konden worden gericht met fysiek contact als kernelement. Al snel bleek dat die omslag door de leden met enige terughoudendheid werd gevolgd. De actieve deelname aan activiteiten kwam enigszins aarzelend op gang. Dit kan te maken hebben met ons ledenbestand, waarin oudere en deels kwetsbare groepen oververtegenwoordigd zijn.

Statutaire doelstelling

De kern is 'het verlenen van steun, in de meest ruime zin van het woord' aan het Nationaal Jenevermuseum. In het kielzog daarvan noemen de statuten de versterking van de belangstelling voor het culturele jenevererfgoed.

Deze doelen tracht de Vereniging na te streven door het werven van leden en begunstigers, het financieel ondersteunen van het museum, het geven van adviezen aan het museum, het bevorderen van vrijwilligerswerk, het verzorgen van publicaties en lezingen en het verrijken van de museumcollectie.

Daarnaast vormt de uitdieping van de ambassadeursrol ten behoeve van het Jenevermuseum een uitdaging voor de Vriendenvereniging.

Het beleid centraal

In voorgaande jaren is een stevige basis gelegd voor het te voeren beleid van de Vereniging, o.a. via het onderzoeksrapport dat is opgesteld na een ledenraadpleging in november 2020. Het bestuur vindt het verstandig om gezien de hiervoor genoemde terughoudendheid van de leden, het aantal activiteiten en de invulling daarvan kritisch te bezien. Zie daarvoor ook de betreffende passages onder de activiteitenparagraaf.

De aanvraag voor een ANBI-status van de Vereniging wacht op een nadere afstemming hierover met de directeur van het Jenevermuseum. Hierbij speelt dat het bestuur van mening is dat donaties en schenkingen zo mogelijk rechtstreeks aan het museum ten goede dienen te komen.

Leden

Op 31 december 2022 kon worden geoordeeld dat het aantal leden redelijk op niveau is gebleven. Ten opzichte van een jaar eerder daalde het aantal heel licht van 242 naar 235. Tegenover 18 opzeggingen staan 11 nieuwe leden. Desalniettemin is het belangrijk stappen te ondernemen die zijn gericht op het ombuigen van de trend van de laatste jaren.

In het verleden werd soepel omgegaan met de voorgeschreven termijn waarbinnen de contributie moet worden betaald. Dit leidde tot grote en tijdrovende inspanningen om deze bijdragen van leden alsnog te innen. Herhaalde oproepen van het bestuur om binnen de termijn te betalen hebben niet geleid tot een merkbare verbetering. Daarom zal het bestuur nu strikt de lijn aanhouden dat wie in het lopende contributiejaar na aanmaningen niet heeft betaald, per 1 januari van het volgende jaar als lid wordt geroyeerd.

In het najaar 2022, bij de voorbereiding van de begroting-2023, heeft het bestuur besloten om aan de Algemene Ledenvergadering een geringe verhoging van de basiscontributie voor te leggen van € 30 naar € 32,50. Het bedrag voor partners binnen het zg. duolidmaatschap blijft echter onveranderd. Deze voorgestelde verhoging is de eerste sinds zeer lange tijd. Het bestuur vindt deze noodzakelijk om de financiële bijdrage aan het Jenevermuseum op peil te houden in het huidige tijdsgewricht met sterk oplopende prijzen.

Vrienden hebben gratis toegang tot het Jenevermuseum en molen De Walvisch alsmede 10% korting in de museumwinkel, met uitzondering van de slijterij. Het schrappen van de lidmaatschapsbewijzen voor Vrienden ten gunste van een goedkope en eenvoudige controle bij de receptie door middel van een actuele ledenlijst bij de receptie van het museum en de molen werkt bevredigend.

Bestuurlijke aangelegenheden

Bestuursamenstelling

Tijdens de Algemene Ledenvergadering op 3 april 2022 is afscheid genomen van Ton Heuchemer na een bestuurslidmaatschap van maar liefst 12 jaar. Door de toetreding van Koos Scheijbeler kon gelukkig het bestuur op sterkte blijven.

Helaas overleed Leo van den Adel plotseling vlak voor de jaarwisseling 2022/23. Hij was binnen het bestuur verantwoordelijk voor de ledenadministratie en de uitgifte van de Vriendenfles. Hij was een stille kracht die op vele momenten inzetbaar was voor allerlei werkzaamheden. Hij zal node worden gemist.

Het bestuur gaat in de volgende samenstelling het nieuwe jaar 2023 in: Jos Poolman (voorzitter), Kees Reichardt (secretaris), Ludo Verlinde (penningmeester en voorlopig ook ledenadministratie en uitgifte Vriendenfles), Koos Scheijbeler (pr en activiteiten), vacature. Omdat de secretaris te kennen heeft gegeven in maart 2023 te zullen terugtreden, heeft de completering van het bestuur een hoge prioriteit.

Uit de vergaderingen

In totaal kwam het bestuur acht keer in vergadering bijeen, waarbij alleen de eerste vergadering digitaal via een online beeldverbinding plaatsvond.

In 2022 vonden twee Algemene Ledenvergaderingen in fysieke vorm plaats. De reguliere jaarvergadering op 3 april stond, zoals gebruikelijk, in het teken van de jaarlijkse verantwoording door het bestuur. Naast de behandeling van de jaarrekening en het jaarverslag was tevens de

bekrachtiging van de begroting-2022 geagendeerd. Daarnaast maakte het bestuur bekend een aantal (financiële) procedures te hebben aangescherpt en vastgelegd in een 'handvest'. Met de goedkeuring van de jaarstukken was de decharge van het bestuur een feit. In de vergadering werd een nieuwe kascommissie gekozen.

Naast deze traditionele onderwerpen was de focus gericht op de wijziging van de statuten en het huishoudelijk reglement, waarvoor de invoering van de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen de directe aanleiding was. De ALV ging in principe akkoord. De vergadering werd bijgewoond door in totaal 22 leden.

Volgens afspraak is geprobeerd de belangstelling voor een ALV te stimuleren door deze te combineren met een andere activiteit tijdens hetzelfde dagdeel; deze keer een lezing (van Leroy Fisscher).

Een tweede ALV op 24 april was noodzakelijk, omdat voor de goedkeuring van de statuten in eerste instantie een quorum is vereist. Zoals verwacht werd dit quorum niet gehaald, waardoor een tweede ronde zonder quorumvereiste uitkomst moest brengen. Na de goedkeuring door de leden werden de gewijzigde statuten door de notaris verwerkt in een notariële akte. De nieuwe statuten en het aangepaste huishoudelijk reglement zijn inmiddels te vinden op de website van de Vereniging.

Voor de tweede ALV werd aan leden de mogelijkheid geboden om via digitale weg (een Zoom-vergadering) te participeren. Hiervoor bestond echter nauwelijks belangstelling. De vergadering werd bijgewoond door 13 leden. Deze keer werd de ALV gekoppeld aan de officiële presentatie van de Vriendenfles.

Zoals statutair is vastgelegd, stuurde het bestuur in november de begroting-2023 naar alle leden.

Inbreng in het Jenevermuseum: overleg, advisering en financiële ondersteuning

Een essentieel onderdeel in de relatie met het Jenevermuseum is onze jaarlijkse donatie voor bijzondere doeleinden/projecten. Natuurlijk is de financiële bijdrage in de allereerste plaats bedoeld als ruggesteun voor het museum, maar tevens wordt hiermee beoogd de zichtbaarheid van de Vriendenvereniging voor derden te bevorderen. In goed overleg met de museumdirecteur werd de financiële ondersteuning in 2022 gekoppeld aan twee projecten.

Een deel van de bijdrage ging naar het in oude luister herstellen van drie gevelstenen van *Mouterij de Visser*, in het bijzonder naar een ophangconstructie hiervoor. De mooie gevelstenen zijn te bewonderen op de binnenplaats van het museum.

Daarnaast maakte de Vereniging de restauratie van een bijzonder glas-in-loodraam van distilleerderij A. van den Eelaart mogelijk. Dit raam hangt nu bij de entree van het museum.

Daarnaast was in 2022 het contact met het museum vooral activiteitgericht. De voorbereiding op het Jeneverfestival, de presentatie van de Vriendenfles, de verfraaiing van de vitrinekast van de Vrienden, de stokersproeverijen van het museum en de mogelijkheden voor een excursie naar het museumdepot leverden vele contactmomenten op.

De directeur richt zich op uitnodiging van het bestuur in elke editie van onze nieuwsbrief *Gedistilleerd* tot de Vrienden met wetenswaardigheden uit het museum.

Helaas boekten we als gevolg van het overlijden van Johan de Koster geen voortgang bij het gezamenlijke voornemen met betrekking tot 'oral history', het optekenen van verhalen van vooral

ouderen (oudere Vrienden) om de jenevergeschiedenis levend en toegankelijk te houden. Johan was, naast bestuurslid van het museum, initiator van dit plan.

Heel duidelijk is dat de Vereniging zeer alert moet zijn op mogelijkheden om het museum in de komende tijd met raad en daad terzijde te staan. Niet alleen speelt voor het museum de verre van gemakkelijke taak om het bezoek na de ingrijpende coronaperiode weer op peil te krijgen, maar ook de negatieve consequenties van de instabiele wereld op de energieprijzen doen zich voelen.

Activiteiten

Nieuwjaarsbijeenkomst

De traditionele nieuwjaarsbijeenkomst is al geruime tijd een samenwerking tussen onze Vereniging en het Jenevermuseum, met inbreng van het Jenevergilde *Het Gulden Glaasje* en het Zakkendragersgilde *Sint-Anthonis*. Helaas moest deze plaatsvinden onder het ongelukkige gesternte van de harde lockdown vanwege de coronapandemie. Daarom werd voortgeborduurd op het format van een jaar eerder: een live-uitzending via internet waarin een quiz, gelardeerd met toespraken van burgemeester Lamers en de voorzitters van de voornoemde verenigingen.

Het algemene gevoel was dat deze vorm een beetje is uitgewerkt. De belangstelling bleek tegen te vallen, met 22 deelnemers slechts iets meer dan de helft van het voorgaande jaar. Gelukkig lijken de voortekenen voor een ouderwetse en aansprekende nieuwjaarsbijeenkomst in het begin van 2023 gunstig.

Vriendenfles-2022

Veel opgetogener mochten we zijn over de officiële presentatie van de 18de Vriendenfles. Op 24 april vonden meer dan 40 geïnteresseerden de weg naar het museum en vervolgens de binnenplaats. De binnenplaats? Ja, vanwege het mooie weer werd de bijeenkomst naar buiten verplaatst. Daar konden we naar de voorzitter, de directeur en de ontwerper van het etiket luisteren. En natuurlijk naar burgemeester Cor Lamers die zijn toespraak als vanouds met enkele kwinkslagen verlevendigde.

Het etiket voor de jaargang-2022 is ontworpen door de Schiedamse kunstenaar Rob van der Ven, die door de kunstcommissie was uitverkoren. Hij ontwierp een bijzondere versie: geen traditioneel gelijmd papieren etiket, maar in de fles gebrande afbeeldingen. Uiteraard kregen de burgemeester, de directeur en de ontwerper de eerste exemplaren uitgereikt.

Naast alle tevredenheid waren er ook wat aandachtspunten. De uitlevering van de flessen aan de Vrienden die voor een lidmaatschap met fles hebben betaald leverde logistieke problemen op en vergde veel tijd, vooral van Leo van den Adel. Hoe bijzonder en hoe fraai ook, dit etiket met ingebrende afbeeldingen en dan met name de ingebrende ruimte voor nummering van de flessen vormde een flink obstakel bij die uitlevering. Een tweede aandachtspunt was de inpassing van de bijbehorende expositie van Rob van der Ven in de programmering van het museum. Als oplossing voor het tentoon te stellen werk van de kunstenaar is ervoor gekozen dit niet als gebundelde en zaal vullende expositie te tonen, maar verspreid over diverse museumzalen. Een flyer die bij de receptie werd verstrekt, leidde de museumbezoeker tussen 24 april en 23 juni langs zijn werk.

Sociëteit De Locomotief

Lezingen konden als vanouds weer in fysieke vorm plaatsvinden. Hoewel, in zekere zin gooide corona nog bijna roet in het eten. De eerste lezing in 2022 was geprogrammeerd op 3 april, in aansluiting op de Algemene Ledenvergadering. Leo Fontijne van *H. van Toor Distillers Jz* zou deze presentatie voor zijn rekening nemen, maar hij meldde zich vanwege een covidbesmetting op de valreep – de avond

ervoor – af. Gelukkig kon in allerijl de historicus Leroy Fisscher worden benaderd die bereid bleek een lezing te verzorgen over 'De Neut van Nederland', waarbij hij inging op de vraag waar het typisch Nederlandse imago van jenever vandaan komt. Ongeveer 20 belangstellenden woonden deze levendige presentatie bij.

De tweede lezing vond plaats op 11 december. Michel Doortmont, lid van onze Vereniging, historicus en werkzaam als universitair hoofddocent Internationale Betrekkingen en Afrikastudies, voerde ons mee in zijn 'Familiegeschiedenis, doordrenkt van Jenever'. Zijn lezing, verluchtigd met foto's en stambomen, leverde enthousiaste reacties op. Helaas waren er slechts 14 toehoorders.

Excursies

In 2022 kon weer worden gedacht aan het oppakken van excursies. Maar al ras bleek dat goede voornemens niet altijd tot snelle resultaten leiden. Een bezoek aan *Zuidam Distillers* in Baarle-Nassau dat al sinds het voorjaar van 2020 op de plank ligt en waarvoor al vergaande voorbereidingen waren getroffen, moest opnieuw naar achteren worden geschoven. Deze keer omdat Zuidam terughoudend bleef ten aanzien van de ontvangst en rondleiding van groepen.

Vervolgens werd ingezet op een hernieuwde kennismaking met de Hasseltse jeneverfeesten in oktober. Echter, evenals in 2019 bleek nu weer dat de belangstelling hiervoor op een laag pitje staat.

Tegen het einde van het verslagjaar zette het bestuur een enquête uit onder de leden, waarin zij hun voorkeur voor een van drie voorgestelde excursiebestemmingen konden aangeven. En de winnaar bij een respons van 44 leden was... Zuidam. Dat wordt dus de voorkeursvariant voor 2023.

De enquête leverde meer interessante informatie op. Afstand – en dus de reisduur in een bus – kan een niet onbelangrijke factor vormen bij het wekken van enthousiasme van Vrienden. Kan in retrospectief worden geoordeeld dat hier de verklaring ligt voor de afwijzing van Hasselt?

Wat de afstand betreft scoort een excursie naar het depot van het Jenevermuseum hoge ogen. Diverse pogingen om deze te realiseren strandden door tijdgebrek van de collectiebeheerders. Aangeworven collecties brachten veel extra werk met zich mee. Maar, het is inmiddels zeker dat zo'n excursie in 2023 wél kan plaatsvinden.

Een nieuw initiatief: cursus

De Vereniging heeft in 2022 een nieuw pad ingeslagen, in de vorm van een tweedaagse cursus over gedistilleerde dranken onder leiding van Peter van Bakel. Dit was naar de mening van het bestuur een kansrijk initiatief dat voortvloeide uit de ledenenquête van eind 2020 over de toekomstige koers van de Vereniging.

De cursus vond plaats op 18 en 25 juni op de Graanzolder van het museum. Het vermoeden over de slaagkans klopte; met 14 intekenaars was de cursus nagenoeg volgeboekt. Bovendien was er veel waardering. In 2023 zal daarom een poging tot een tweede cursus volgen.

Publicaties

Het was in coronatijd belangrijk om de binding met en tussen leden zo goed mogelijk te onderhouden. Ook nu de samenleving weer 'geopend' is, hecht het bestuur aan de continuering van die inzet.

De elektronisch verzonden nieuwsbrief *Gedistilleerd* blijft een belangrijk instrument. Hierin worden zowel artikelen van praktische als van (jenever-) inhoudelijke aard opgenomen. Koos Scheijbeler nam

de opmaak van het e-zine in het verslagjaar over van Jos Poolman; Kees Reichardt tekende evenals in voorgaande jaren voor de eindredactie. In 2022 verscheen het blad zes maal.

Daarnaast werden Vrienden via losse e-mail berichten zo goed mogelijk op de hoogte gehouden van activiteiten van zowel de Vereniging als het Jenevermuseum (met uitstapjes naar verwante organisaties). Dit gebeurde bijna 20 keer!

Wervende activiteiten

Na twee magere jaren vanwege de pandemie keerde het Jeneverfestival van het Jenevermuseum op 26 en 27 maart in volle glorie terug in de naastgelegen Havenkerk. Deze jaargang kende een recordbelangstelling, het festival was op beide dagen uitverkocht. De Vereniging geeft traditiegetrouw acte de présence. Naast een gezellig samenzijn is werving van nieuwe leden een belangrijk doel. Gezellig was het, maar het festival leverde – overigens niet voor het eerst – slechts enkele nieuwe leden op. Dit is voor het bestuur reden om nog eens goed te bekijken op welke wijze de aanpak van de ledenwerving bij dit evenement kan worden verbeterd.

De nieuwe folder die eind 2021 het licht zag, werd door Rob van der Stel opgenomen in een ‘goody bag’ die hij uitdeelt aan nieuwe Schiedammers die meedoen aan het programma *Welkom in SDAM*.

Via de vitrinekast van de Vereniging, te vinden in de Melcherszaal, wordt aan museumbezoekers informatie verstrekt over de Vereniging en over de reeks Vriendenflessen die inmiddels al 18 flessen omvat. Voor deze kast werden met hulp van een extern bureau verbeteringsplannen ontwikkeld. Dit leverde enkele nuttige inzichten op. Deze worden benut bij de realisatie in eigen beheer. Eerst wordt de kast met een fraai opschrift zichtbaarder gemaakt; het resultaat kan hoogst waarschijnlijk vanaf de officiële presentatie van de 19de fles in 2023 worden bewonderd. Daarna zal een console voor een laptop worden gemaakt, waarna een digitaal, deels filmisch programma wordt ontwikkeld met o.a. achtergrondinformatie over de flessenreeks.

Met zusterorganisaties is het pad ingeslagen om ieders leden mee te laten profiteren van bepaalde activiteiten (lezingen, excursies), in de verwachting dat dit extra leden gaat opleveren.

Met de opname in het bestuur van een bestuurslid ‘activiteiten en pr’ werd de weg naar een actiever beheer van de website ingeslagen. Ook wordt eraan gedacht onze boodschap op Facebook nieuw leven in te blazen en structureel te actualiseren.

Het bestuur is zich terdege bewust van het belang om in 2023 wervende activiteiten te blijven ontwikkelen.

Inbreng in activiteiten Nationaal Jenevermuseum

Naast de financiële bijdrage, deze keer ten behoeve van de gevelstenen en het glas-in-loodraam, zijn er tal van activiteiten waarin het museum en de Vriendenvereniging elkaar vinden en versterken.

De jaarlijkse samenwerking rond de nieuwjaarsbijeenkomst kent inmiddels een lange traditie.

Traditiegetrouw probeert de Vereniging ten behoeve van het Jeneverfestival vrijwilligers te enthousiasmeren om de vriendenkraam te bemensen en tegelijkertijd het museum te ondersteunen bij allerlei werkzaamheden.

Ook de realisatie van de jaarlijkse Vriendenfles, inclusief de officiële presentatie daarvan, vindt plaats in een hecht samenwerkingsverband. Bij elke jaargang van de fles past een expositie in het museum van de kunstenaar die het flesetiket heeft ontworpen. Ook hier is sprake van een lange traditie.

Anderzijds profiteerden de verenigingsleden van een aantal activiteiten van het museum. Dit betrof in 2022 vooral online (stokers)proeverijen, de openstelling van de Locomotiefsteeg met het kunstwerk 'De overloop' waaraan de Vereniging in 2020 financieel heeft bijgedragen en vernissages van tentoonstellingen.

Samenwerking met zusterorganisaties

Met de Historische Vereniging Schiedam is de afspraak gemaakt om bij (relevante) lezingen elkaars leden toegang te geven tot beider lezingen. In het verslagjaar konden wij uitnodigingen voor twee lezingen van de Historische Vereniging naar onze leden versturen.

In de toekomst kunnen ook leden van andere verwante organisaties, denk aan het Jenever- en het Zakkendragersgilde, maar ook aan de Vereniging 'De Oude Flesch', toegang tot onze lezingen krijgen.

Niet alleen lezingen, maar tevens excursies kunnen – tegen een meerprijs – aan leden van verwante organisaties worden aangeboden.